Fides, Ratio et Patria. Studia Toruńskie 24/2026
ISSN 2392-1463; e-ISSN 2956-3267
s. 108–122

https://doi.org/10.56583/frp.3291

Katarzyna Amrozy[*]
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
https://orcid.org/0000-0002-2215-011X

Dezinformacja i teorie spiskowe na przykładzie strzelaniny w szkole Sandy Hook

Streszczenie

Głównym celem badawczym niniejszego artykułu było zidentyfikowanie kluczowych narracji dezinformacyjnych oraz teorii spiskowych, jakie narosły wokół strzelaniny w szkole Sandy Hook (14 grudnia 2012 roku), a także wskazanie bezpośrednich negatywnych konsekwencji działań związanych ze środowiskiem „wyznawców prawdy". Szczególnie skupiono się na aktywności internetowego twórcy Alexa Jonesa. Aby zrealizować te założenia, przedstawiono statystyki dotyczące strzelanin w USA, w tym szeroko rozumianych masowych zabójstw w placówkach oświatowych. Dalsza część stanowi studium przypadku samej tragedii w Sandy Hook. Następnie dokonano analizy powstałej dezinformacji i teorii spiskowych oraz ich oddziaływania na bliskich ofiar. Omawiana sprawa udowodniła, że ekstremistyczne treści, czy też mniej popularne poglądy nie tylko weszły do życia publicznego, ale też stanowią realne zagrożenie dla wybranych ludzi, dodatkowo pogłębiając ich traumę. Dwie najczęściej pojawiające się teorie dotyczące Sandy Hook zakładały, że była to inscenizacja, w trakcie której nikt nie zginął oraz że za tymi działaniami stał rząd USA, chcący ograniczyć prawo Amerykanów do posiadania broni.

Słowa kluczowe: masowe strzelaniny, active shooter, Sandy Hook, dezinformacja, teorie spiskowe, bezpieczeństwo placówek oświatowych

[*] **Katarzyna Amrozy** – doktor w dyscyplinie nauk o polityce i administracji. Wykładowczyni na Wydziale Nauk o Polityce i Bezpieczeństwie na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Główne zainteresowania naukowe skupiają się na polskich służb mundurowych, współczesnym terroryzmie, bezpieczeństwie placówek oświatowych oraz wyzwaniach i zagrożeniach dla bezpieczeństwa państwa.

Licencja CC BY-NC-ND 4.0

DISINFORMATION AND CONSPIRACY THEORIES: THE CASE OF THE SANDY HOOK SCHOOL SHOOTING

Summary

The primary research goal of this article was to identify key disinformation narratives and conspiracy theories that arose around the Sandy Hook school shooting (December 14, 2012), as well as to identify the direct negative consequences of the activities of the „truth-followers" community. Particular attention was paid to the activities of online creator Alex Jones. To achieve this goal, statistics on shootings in the US, including mass killings in educational institutions in the broadest sense, were presented. The next section is a case study of the Sandy Hook tragedy itself. Next, the resulting disinformation and conspiracy theories were analyzed, along with their impact on the victims' families. This case demonstrated that extremist content and less popular views not only entered public life but also posed a real threat to selected individuals, further deepening their trauma. The two most common theories regarding Sandy Hook assumed that it was a staged attack that resulted in no casualties, and that the US government, seeking to restrict Americans' right to bear arms, was behind these actions.

Keywords: mass shootings, active shooter, Sandy Hook, disinformation, conspiracy theories, educational security

~ • ~

Wprowadzenie

„W ciągu ostatnich kilku lat przeżyliśmy zbyt wiele takich tragedii. I za każdym razem, gdy dowiaduję się o tym, reaguję nie jak prezydent, ale jak każdy inny – jak rodzic. I to było szczególnie prawdziwe dzisiaj. Wiem, że nie ma rodzica w Ameryce, który nie odczuwałby tego samego przytłaczającego żalu co ja"[1] – słowa te zostały wypowiedziane przez ówczesnego prezydenta Stanów Zjednoczonych Ameryki, Baracka Obamę. Niemniej późniejsza dynamika społeczna wykazała, że percepcja tego wydarzenia była wysoce niejednoznaczna.

Choć strzelanina w Sandy Hook nie była największym incydentem tego rodzaju w historii Stanów Zjednoczonych, jej znaczenie wykracza poza wymiar wyłącznie liczbowy. Wydarzenie to urosło do rangi symbolu – niektóre osoby wykorzystywały tragedię instrumentalnie, po to, by uzyskać korzyści finansowe oraz maksymalizować zasięgi w przestrzeni cyfrowej. Z kolei w wśród środowisk *alt-right* dyskurs wokół Sandy Hook do tej pory jest przedstawiany jako próba

[1] *President Obama Speaks on the Shooting in Connecticut*, https://obamawhitehouse.archives.gov/blog/2012/12/14/president-obama-speaks-shooting-connecticut [dostęp: 5.07.2026].

systemowego ograniczania praw i wolności obywatelskich. Pomimo że wśród części społeczeństwa przypadki masowych strzelanin reaktywują postulaty dotyczące ograniczania dostępu do broni palnej, amerykańska kultura broni (ang. *gun culture*) wykazuje silną odporność na próby systemowych reform. Choć od tragedii z 2012 roku minęło prawie 14 lat, w tym obszarze niewiele się zmieniło, a liczba strzelanin w placówkach oświatowych nie zmniejszyła się. Analiza zjawiska masowych zabójstw w przestrzeni publicznej wymaga podejścia interdyscyplinarnego: od perspektywy prawno-legislacyjnej, przez ujęcie psychologiczne, socjologiczne, aż po perspektywę medioznawczą.

Główny cel badawczy, jaki postawiono w ramach niniejszego artykułu, to zidentyfikowanie dominujących narracji dezinformacyjnych oraz teorii spiskowych, jakie powstały po strzelaninie w szkole Sandy Hook, skupione głównie wokół środowiska twórcy internetowego Alexa Jonesa oraz wskazanie konsekwencji tych działań. Artykuł podzielono na trzy główne części. W pierwszej przedstawiono statystyki dotyczące strzelanin w USA, ze szczególnym uwzględnieniem incydentów rozgrywających się w placówkach oświatowych. Następnie skupiono się na omówieniu *case study* na przykładzie wydarzeń w Sandy Hook. Stało się to punktem wyjścia do zaprezentowania powstałej dezinformacji i teorii spiskowych, a także skutków, z jakimi zmagały się rodziny ofiar, ale i ich przeciwnicy. Artykuł ten może stanowić podstawę do innych analiz, poruszających takie zagadnienia, jak przykładowo stanowe regulacje w zakresie dostępu do broni, polityczne reakcje na strzelaniny, *gun lobby* w USA, kwestie legislacyjne.

Ataki *active shooter* w Stanach Zjednoczonych Ameryki oraz incydenty w placówkach oświatowych

Według definicji Federal Bureau of Investigation (FBI) aktywny strzelec (ang. *active shooter*) to jedna lub więcej osób biorących udział w zabijaniu lub próbie zabicia ludzi na wybranym obszarze[2]. Innymi słowy, to masowy zabójca posługujący się bronią palną, a jego celem jest zabicie jak największej liczby osób w jak najkrótszym czasie, w określonym miejscu, często mającym dla sprawcy znaczenie symboliczne[3].

Statystyczna analiza danych dotyczących strzelanin w USA, ze szczególnym uwzględnieniem tych mających miejsce w placówkach oświatowych, jest obar-

[2] *Active Shooter Incidents in the United States in 2024*, https://www.fbi.gov/file-repository/reports-and-publications/2024-active-shooter-report/view [dostęp: 6.07.2026].

[3] Zob. K. Amrozy, *Zabezpieczenie placówek oświatowych przed aktywnym zabójcą na przykładzie Stanów Zjednoczonych Ameryki. Dobre praktyki i rekomendacje*, „Terroryzm – studia, analizy, prewencja" 2024, nr 6, s. 157 i dalsze.

czona ryzykiem uzyskania błędnych danych[4], bowiem różnią się zastosowaną metodologią, doborem źródeł, rodzajem użytej broni czy nawet sposobem liczenia danych. Przykładowo część z nich ma układ roku szkolnego/akademickiego, a część kalendarzowego; część wyklucza zdarzenia po godzinach lekcyjnych, a jeszcze inne włączają incydenty z busów szkolnych, przystanków autobusowych[5]. Rządowe materiały nie są publikowane regularnie ani zbierane w jedną, ogólnokrajową i ogólnodostępną bazę. Uwzględniając powyższe czynniki, zdecydowano się na przywołanie zestawienia ataków *active shooter* w Stanach Zjednoczonych w latach 2000–2024[6], które, na podstawie raportów FBI, zebrała organizacja non-profit Pew Research Centre.

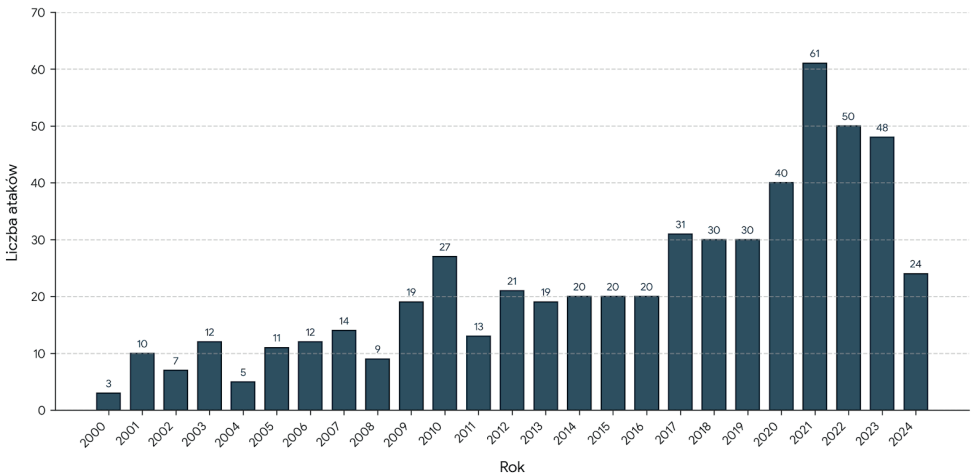

Tab. 1. Liczba ataków *active shooter* w Stanach Zjednoczonych w latach 2000–2024
Źródło: Pew Research Centre[7].

Jeśli chodzi o dynamikę strzelanin, trudno o zaprezentowanie jednoznacznych wniosków. To, co na pierwszy rzut oka wygląda na wzrost lub spadek liczby takich zdarzeń, często zależy od tego, jak badacze zdefiniowali problem i jakich informacji użyli do analizy, ale także od innych czynników wskazanych poniżej. Z dostępnych danych wynika, że w latach 2020–2024 w Stanach Zjednoczonych zaraportowano łącznie 223 incydenty z udziałem aktywnych strzelców, co stanowi wzrost o %70 w stosunku do poprzedniego okresu pięcioletniego (2019–2015).

4 Równolegle funkcjonuje kilka baz, przykładowo organizacji Gun Violence Archive oraz Everytown for Gun Safety.

5 B. P. Comer, *Definitional Discrepancies: Defining 'School Shootings' and Other Incidents of Gunfire Affecting Schools*, „Social Sciences" 2024, t. 13, nr 6, art. 316, s. 5.

6 FBI nie zaprezentowało jeszcze danych za 2025 rok.

7 *Active shooter incidents in the U.S. have declined in recent years*, http://pewresearch.org/chart/active-shooter-incidents-in-the-u-s-have-declined-in-recent-years/ [dostęp: 6.07.2026].

Niemniej jednak, począwszy od 2022 roku, FBI odnotowało stopniową tendencję spadkową: od 61 incydentów w 2021 roku, przez 50 w 2022 roku, 48 w 2023 roku aż do 24 w 2024 roku[8].

Na grafice poniżej zestawiono liczbę szkolnych incydentów[9] z lat 1966–2026[10]. Z kolei według portalu Education Week od 2018 do 2026[11] roku w USA doszło do 256 szkolnych strzelanin skutkujących zgonami lub obrażeniami, w których zginęło 158 osób, a 434 zostało rannych[12].

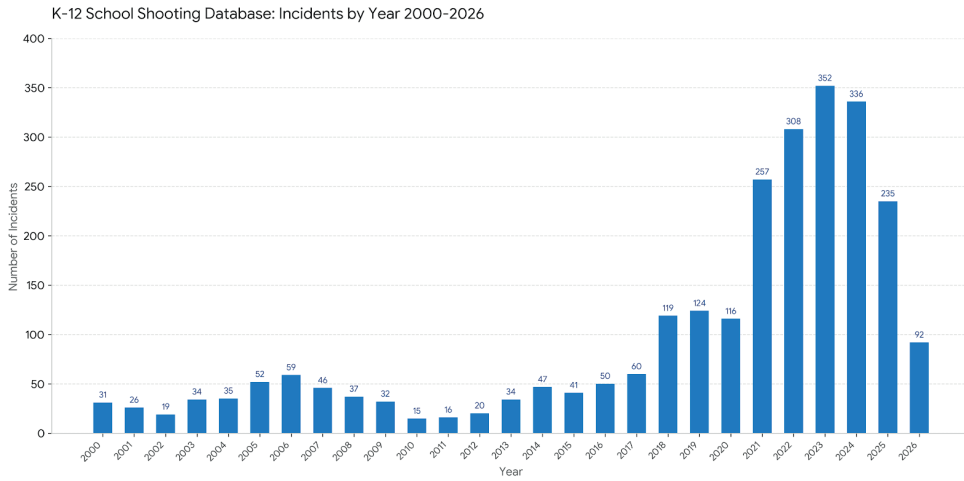

Rys. 1. Incydenty w latach 2000–2026 według K-12 School Shooting Database
Źródło: K-12 School Shooting Database[13].

Jakie czynniki społeczno-kulturowe, prawne i systemowe oddziaływają na to, że w Stanach Zjednoczonych Ameryki odnotowuje się znacznie wyższy wskaźnik przemocy z użyciem broni palnej w porównaniu z innymi krajami wysoko rozwiniętymi? Przede wszystkim wskazuje się na powszechny dostęp do

8 *Active Shooter Incidents in the United States in 2024*, s. 36, https://www.fbi.gov/file-repository/reports-and-publications/2024-active-shooter-report/view [dostęp: 13.07.2026].

9 Choć należy zauważyć, że nie są to dane kompatybilne z tymi przedstawionymi przez FBI, przede wszystkim dlatego, że baza K-12 SSDB skupia się na wszystkich wydarzeniach, także tych, w których nie było ofiar, dotyczyły wypadku albo prób samobójczych. Uwzględniono w niej także *brandished weapon*, co oznacza, że broń została pokazana, wyjęta lub demonstracyjnie okazana w sposób budzący groźbę, nawet jeśli nie padł strzał – zob. *Methodology for Collecting School Shooting Data*, https://k12ssdb.org/methodology-1 [dostęp: 10.07.2026].

10 Stan na 6.07.2026.

11 Stan na 14.07.2026.

12 *School Shootings Over Time: Incidents, Injuries, and Deaths*, https://www.edweek.org/leadership/school-shootings-over-time-incidents-injuries-and-deaths [dostęp: 6.07.2026].

13 *How Many School Shootings? All Incidents From 1966-Present*, https://k12ssdb.org/all-shootings [dostęp: 10.07.2026].

broni postrzegany jako część amerykańskiej tożsamości. Jest to także powiązane z działalnością *gun lobby*[14]. Każdy stan ma inne regulacje w tym zakresie – od tych bardziej liberalnych po bardziej restrykcyjne.

Skala masowych zabójstw dodatkowo wynika z poziomu napięć społecznych, wzrostu problemów zdrowia psychicznego w populacji, narastającej nienawiści wobec różnych grup społecznych oraz z większej skłonności do przemocy w przestrzeni publicznej. Badania Devina O'Connora wraz z zespołem wskazywały na znaczenie wcześniejszych sygnałów ryzyka u sprawców, takich jak historia przemocy czy jawnie agresywna aktywność w mediach społecznościowych[15]. Podnosi się również znaczenie zjawiska *contagion effect*, czyli wtórnego inspirowania kolejnych sprawców przez medialny i internetowy obieg informacji o wcześniejszych strzelaninach[16].

Strzelanina w szkole podstawowej Sandy Hook

Każde wydarzenie o skali masowego zabójstwa skutkuje podjęciem działań mających na celu ustalenie przebiegu, czynników, które mogły do niego doprowadzić, ocenę działań służb[17]. Dostępna jest obszerna baza materiałów[18], także video, przy czym należy pamiętać, że część z nich została zastrzeżona ze względu na kwestie proceduralne oraz drastyczne treści.

[14] Skupionego przede wszystkim wokół National Rifle Association, ale także Gun Owners of America.

[15] D. O'Connor, R. H. Lewis Jr., T. Jacome Jr., B. Joseph, L. J. Magnotti, *Dissecting the numbers: A detailed analysis of 23 years of mass shootings across the United States*, „The American Journal of Surgery" 2025, t. 250, s. 3–4.

[16] J. K. Peterson, J. A. Densley, M. Hauf, J. Moldenhauer, *Epidemiology of Mass Shootings in the United States*, „Annual Review of Clinical Psychology" 2024, t. 20, s. 133.

[17] Najważniejsze raporty policyjne, sprawozdania komisji oraz wybranych instytucji po strzelaninie w Sandy Hook to: *After Action. Report Of The Connecticut State Police – Newtown Shooting Incident 12-14-2012*, https://www.policinginstitute.org/wp-content/uploads/2018/01/csp_aar.pdf [dostęp: 1.07.2026]; Connecticut Police Chiefs Association, *Newton Police Response to the Sandy Hook Elementary School Shooting*, https://portal.ct.gov/-/media/Malloy-Archive/Sandy-Hook-Advisory-Commission/SHACDoc20131220CTPoliceChiefsAssocreport.pdf?sc_lang=en&hash=030F9F6751F1D22B8626131F01700D87 [dostęp: 1.07.2026]; *Final Report of the Sandy Hook Advisory Commission*, https://www.fbi.gov/file-repository/reports-and-publications/sandy-hook-advisory-commission-final-report.pdf/view [dostęp: 1.07.2026]; *Report of the State's Attorney for the Judicial District of Danbury on the Shootings at Sandy Hook Elementary School and 36 Yogananda Street, Newtown, Connecticut on December 14, 2012*, https://portal.ct.gov/dcj/latest-news/sandy-hook-investigation/danbury-states-attorney-releases-report-on-sandy-hook-investigation?language=en_US [dostęp 01.07.2026]; *Shooting At Sandy Hook Elementary School. Report Of The Office Of The Child Advocate*, https://portal.ct.gov/-/media/OCA/SandyHook11212014pdf.pdf [dostęp: 1.07.2026].

[18] *Sandy Hook Elementary School Shooting Reports*, https://web.archive.org/web/20131228025247/http://cspsandyhookreport.ct.gov/ [dostęp: 1.07.2026].

Masowe zabójstwo w Szkole Podstawowej Sandy Hook w Newtown (stan Connecticut) miało miejsce 14 grudnia 2012 roku. Sprawca, Adam Lanza, posługując się trzema sztukami broni palnej (karabinem samopowtarzalnym oraz dwoma pistoletami), zastrzelił 20 uczniów klas pierwszych (głównie w wieku 6 i 7 lat) oraz 6 dorosłych członków personelu pedagogiczno-administracyjnego placówki – dyrektorkę, psychologa szkolnego oraz nauczycielki[19]. Bezpośredni atak przeżyły jedynie dwie osoby, które zostały ranne. Czyn ten został poprzedzony zabójstwem matki sprawcy w ich wspólnym domu. Napastnik około godziny 9:30 wtargnął do budynku szkoły, forsując przeszklone drzwi wejściowe przy użyciu broni palnej. Akcję napastnika zakończyło jego samobójstwo podjęte w reakcji na interwencję przybyłych na miejsce funkcjonariuszy policji.

Rozmiar tragedii został ograniczony dzięki natychmiastowemu wdrożeniu przez część personelu i uczniów procedury „Azyl". Algorytm ten, rekomendowany na wypadek ataku aktywnego strzelca, zakłada zamknięcie i zaryglowanie drzwi, ukrycie się w „martwych" strefach pomieszczenia (poza polem widzenia sprawcy), wygłuszenie dźwięków oraz przygotowanie improwizowanych narzędzi obronnych. Taktyczna analiza podobnych incydentów wykazuje, że sprawcy zazwyczaj rezygnują z prób siłowego forsowania zabezpieczonych barier architektonicznych, koncentrując się na łatwo dostępnych celach. W badanej sprawie niedopełnienie procedury ryglowania drzwi przez jedną z nauczycielek skutkowało wtargnięciem napastnika do klasy i śmiercią przebywających tam uczniów. Ponadto silna reakcja stresowa u części dzieci wywołała zachowania ucieczkowe poza wyznaczone strefy schronienia, co wystawiło ich na bezpośredni ostrzał ze strony napastnika. Sprawca, wyposażony w kamizelkę taktyczną, oddawał do ofiar wielokrotne strzały.

Sprawcą czynu był dwudziestoletni Adam Lanza, który w przeszłości uczęszczał do wspomnianej placówki. Rekonstrukcja bezpośrednich motywów jego działania nie jest w pełni możliwa – napastnik nie pozostawił listu pożegnalnego ani żadnego manifestu. W literaturze przedmiotu oraz eksperckich raportach jako kluczowe czynniki jego zachowania wskazuje się zaburzenia psychiczne i neurorozwojowe, a także izolowanie się społeczne. Dodatkowo zwraca się uwagę na jego obsesję na punkcie masowych zabójstw, intensywną ekspozycję na brutalne gry video oraz łatwy dostęp do broni palnej.

Lanza nie figurował uprzednio w rejestrach karnych. Istotny wpływ na proces jego socjalizacji miała relacja z matką – entuzjastką strzelectwa – która traktowała

[19] Lista ofiar wśród dzieci: Charlotte Bacon, Daniel Barden, Olivia Engel, Josephine Gay, Dylan Hockley, Madeleine F. Hsu, Catherine Violet Hubbard, Chase Kowalski, Jesse Lewis, Ana Grace Márquez-Greene, James Mattioli, Grace Audrey McDonnell, Emilie Parker, Jack Pinto, Noah Pozner, Caroline Previdi, Jessica Rekos, Avielle Richman, Benjamin Wheeler, Allison N. Wyatt oraz wśród dorosłych: Rachel Marie D'Avino, Dawn Lafferty Hochsprung, Anne Marie Murphy, Lauren Rousseau Mary Sherlach, Vicki Leigh Soto.

naukę obsługi broni i wspólne wizyty na strzelnicy jako formę integracji. Sprawca od wczesnego dzieciństwa zmagał się z głębokimi zaburzeniami przetwarzania sensorycznego (wykazując skrajną nadwrażliwość na bodźce dotykowe, świetlne oraz akustyczne). W jego profilu klinicznym zdiagnozowano spektrum autyzmu (wówczas klasyfikowane jako zespół Aspergera) oraz zaburzenia obsesyjno-kompulsywne (OCD)[20]. W opiniach pedagogiczno-psychologicznych opisywano go jako jednostkę o wysokich zdolnościach intelektualnych, charakteryzującą się jednocześnie paraliżującym wycofaniem społecznym oraz bezwzględnym unikaniem kontaktu wzrokowego i fizycznego.

Dezinformacje oraz teorie spiskowe po strzelaninie w szkole podstawowej Sandy Hook

Zjawisko dezinformacji oraz powstawania narracji spiskowych w następstwie wydarzeń o charakterze kryzysowym lub traumatycznym nie są domeną wyłącznie Stanów Zjednoczonych Ameryki. Jedna z kluczowych barier poznawczych w kontekście myślenia konspiracyjnego wyraża się w trudności akceptacji faktu, że za zdarzenia o skrajnej i tragicznej skali mogą odpowiadać przyczyny prozaiczne, jednostkowe lub losowe. Dalej wskazuje się na swoistą atrakcyjność teorii spiskowych, dzięki której ludzie nabierają poczucia przynależności do wybranej, alternatywnej grupy, wyróżniającej się od reszty społeczeństwa. To sprawia, że zyskują zupełnie nową tożsamość i mogą ją podzielać wyłącznie z wybranymi osobami. Część teorii spiskowych wywodzi się z początkowego chaosu, czy przekręcania informacji, co zawsze towarzyszy nagłym i dramatycznym sytuacjom. W związku z tym wskazuje się także na niski poziom zaufania do państwowych organów, co przekłada się na kwestionowanie przekazywanych przez nie treści.

Timothy L. Sellnow, Adam Parrish oraz Lauren Semenas zaproponowali koncepcję „*crisis denial*" („negacja kryzysu"), rozumianą jako twierdzenia podważające autentyczność powszechnie uznawanych kryzysów poprzez przedstawianie ich jako oszustw[21]. Zdaniem autorów może to skutkować negatywnymi konsekwencjami, takimi jak zmuszanie ofiar, mediów oraz państwowych instytucji do zajmowania się odpieraniem absurdalnych twierdzeń zamiast pracą nad naprawą szkód. Odwracają debatę publiczną od głównego problemu (w tym przypadku to

[20] Zaburzenia sprawcy zostały dokładniej opisane w raporcie *Shooting At Sandy Hook Elementary School. Report Of The Office Of The Child Advocate*, https://portal.ct.gov/-/media/OCA/SandyHook11212014pdf.pdf [dostęp: 1.07.2026].

[21] T. L. Sellnow, A. Parrish, L. Semenas, *From Hoax as Crisis to Crisis as Hoax: Fake News and Information Disorder as Disruptions to the Discourse of Renewal*, „Journal Of International Crisis And Risk Communication Research" 2019, t. 2, nr 1, s. 122.

przemoc z użyciem broni), a także mogą przedłużać cierpienie i traumę rodzin oraz społeczności dotkniętych kryzysem[22].

Praktycznie w przeciągu kilku godzin od strzelaniny w Sandy Hook zaczęły pojawiać się alternatywne wersje wydarzeń. Dominowały dwie narracje. Pierwsza dotyczyła mistyfikacji – zamach był inscenizacją, w trakcie której dzieci tak naprawdę nie zmarły, a ich rodzice to opłaceni aktorzy. Druga, ściśle związana z powyższą, zakładała udział rządu Stanów Zjednoczonych Ameryki, a celem Baracka Obamy i jego ekipy[23] miało być doprowadzenie do zmian w ramach prawa do posiadania broni oraz odnośnie do Drugiej Poprawki[24]. Pozostałe teorie, które aż tak nie przebiły się do głównego przekazu, to chociażby „izraelskie szwadrony śmierci", czy wskazywanie na obecność innych strzelców.

Część z tak zwanych „truthers" („wyznawców prawdy")[25] wysnuwała błędne wnioski na podstawie zmontowanych lub przerobionych nagrań, zafałszowanych zdjęć i wyrwanych z kontekstu wybranych cytatów[26] – a często sami również je produkowali. W powstałych licznie filmach czy publikacjach stosowano nacechowany emocjonalnie język wypowiedzi, co miało zwiększyć zaangażowanie odbiorców. Internet „nagradza" treści szokujące, emocjonalne i budzące oburzenie, więc fałszywe wyjaśnienia mogą rozchodzić się szybciej niż rzetelne sprostowania.

Negatywne reakcje po strzelaninie skupiły się przede wszystkim na rodzinach ofiar, ale i na osobach związanych z tym wydarzeniem. Zarzucano im uczestniczenie w rządowym spisku. Ojcu jednej z ofiar sugerowano sfingowanie jej śmierć, aby „kraść pieniądze ciężko pracującym Amerykanom", a inna para miała kłamać, że ma córkę, aby zarobić pieniądze[27]. Żałobę rodziców oceniano jako „nieautentyczną". Takie teorie spiskowe zatrzymują proces odnowy po kryzysie. Zamiast pozwolić społeczności przejść do etapu uzdrowienia, przenoszą uwagę na autorów negujących rzeczywistość i zmuszają ofiary do nieustannego udowadniania oczywistych faktów.

[22] Tamże, s. 133–135.

[23] J. Celock, *Orly Taitz Blames Sandy Hook Massacre On Obama*, https://web.archive.org/web/20140912204403/http://www.huffingtonpost.com/2012/12/18/orly-taitz-sandy-hook-obama_n_2325671.html [dostęp: 15.07.2026].

[24] Druga poprawka do Konstytucji zakłada, że amerykańscy obywatele mają prawo do posiadania i noszenia broni, aczkolwiek regulacje stanowe mogą regulować te kwestie według własnych przepisów.

[25] M. McCarson, *Newtown Connecticut Elementary Shooting Is A Staged False Flag Against Gun Owners and Preppers*, https://web.archive.org/web/20130105071947/http://www.infosalvo.com/us-news/newton-connecticut-elementary-shooting-is-a-staged-false-flag/ [dostęp: 15.07.2026].

[26] *The Claim That Sandy Hook Was a Hoax — and the Facts That Disprove It*, https://violencepreventionhotline.org/article/sandy-hook-hoax/ [dostęp: 10.07.2026].

[27] A. Cooper, *Six more Sandy Hook families sue broadcaster Alex Jones*, https://web.archive.org/web/20180621194151/https://www.cnn.com/2018/05/23/us/alex-jones-sandy-hook-suit/index.html [dostęp: 10.07.2026].

Konsekwencje

Jak wspominali rodzice jednego ze zmarłych dzieci: „Ból związany z pogrzebem dziecka to cierpienie, którego nikomu nie życzymy. Ku naszemu przerażeniu odkryliśmy jednak, że w tym społeczeństwie są tacy, którym brakuje empatii dla cierpienia innych. Wśród nich są teoretycy spiskowi, którzy zaprzeczają prawdziwości naszej tragedii. Szukają nas i oskarżają o to, że jesteśmy agentami rządowymi, którzy udają nasz smutek i kłamią na temat naszej straty" [28].

Joanne Cacciatorea oraz Sarah F. Kurkerb przeprowadziły badania na części rodzin ofiar strzelaniny w Sandy Hook. Ich doświadczenia zestawiły w czterech kategoriach[29]:

1. Skutki biopsychospołeczne (skutki psychologiczne i emocjonalne; skutki somatyczne; zmiany społeczne i interpersonalne);
2. Radzenie sobie i wsparcie (dbanie o siebie; rytuały i upamiętnianie; szukanie pomocy i interwencje; jakość wsparcia społecznego);
3. Reakcje społeczności i systemowe (opieka kryzysowa; reakcje społeczności; brak wrażliwości i roszczeniowość; poczucie zagrożenia i teoretycy spiskowi; monetyzacja straty; interakcja z mediami);
4. Podejmowanie działań (rzecznictwo/działalność na rzecz zmian (aktywizm); podtrzymywanie więzi). Część rodzin starała się przekuć to dramatyczne wydarzenie w coś pozytywnego, więc zakładali fundacje[30] lub byli aktywni w zakresie zmian w prawie.

Dezinformacja oraz teorie spiskowe narosłe wokół tragedii w szkole Sandy Hook nie ograniczały się wyłącznie do przestrzeni wirtualnej, gdzie stosowano wobec rodzin ofiar *cyberstalking*, *doxing*, kierowano groźby śmierci, a zgłaszanie, usuwanie czy komentowanie nienawistnych treści nie przynosiło wymiernych efektów. Spektrum nadużyć wymierzonych w rodziny ofiar obejmowało również agresję fizyczną – uporczywe nękanie na ulicy, konieczność wielokrotnych przeprowadzek w celu zapewnienia sobie bezpieczeństwa. Bliscy ofiar byli wielokrotnie konfrontowani w przestrzeni publicznej przez osoby postronne, które agresywnie domagały się dowodów na istnienie ich zmarłych dzieci.

Warto zauważyć, że w tym przypadku ujawnia się mechanizm całkowitej odporności zwolenników teorii spiskowych na fakty: nawet w sytuacjach, gdy przedstawiano im twarde dowody, były one natychmiast odrzucane jako rzekome

[28] D. White, *Professor Faces Firing Over Belief Sandy Hook Was a Hoax*, https://time.com/4154613/professor-faces-firing-over-belief-sandy-hook-was-a-hoax/ [dostęp: 10.07.2026].

[29] J. Cacciatorea, S. F. Kurkerb, *Primary victims of the Sandy Hook Murders: „I usually cry when I say 26"*, „Children and Youth Services Review" 2020, t. 116, s. 3.

[30] Sandy Hook Promise, https://www.sandyhookpromise.org/?_ga=2.4068214.711898740.1783237741-410879852.1783237741 [dostęp: 14.07.2026].

fałszerstwa, manipulacje cyfrowe, fotomontaże bądź element systemowej zmowy. W 2014 roku Andrew David Truelove ukradł tabliczkę pamiątkową z placów zabaw poświęconą ofiarom ataku[31], a ponadto dręczył rodzinę telefonicznie. O rzekomym oszustwie powstało nawet kilka publikacji, w tym książka Jamesa Tracy'ego, który razem z Jimem Fetzer'em wydał „Nobody Died at Sandy Hook".

Niektóre rodziny zostały pośrednio zmuszone do udostępnienia wrażliwych danych swoich zmarłych dzieci, takich jak akty urodzenia, dokumentacja medyczna, szkolne świadectwa; zlecano także badanie próbek DNA. Była to dla nich forma wtórnej traumatyzacji, która utrudniała przechodzenie procesu żałoby. W konsekwencji permanentnego stresu u części osób (m.in. u Scarlett Lewis i Neila Heslina) zdiagnozowano specyficzną, przewlekłą postać zespołu stresu pourazowego (PTSD)[32]. Prześladowania dosięgły także człowieka, który zaopiekował się uczniami i kierowcą autobusu bezpośrednio po strzelaninie[33]. Jeden z ojców ofiary popełnił samobójstwo[34], choć nie udowodniono, by miało to stać się na skutek prześladowania przez „wyznawców prawdy".

Znacząca część odpowiedzialności za nagłaśnianie kontrowersyjnych teorii związanych ze strzelaniną w Sandy Hook jest związana z Alexem Jones'em, kontrowersyjnym ultraprawicowym twórcą internetowym i przedsiębiorcą[35]. Działalność Alexa Jonesa oraz szerzone przez niego opinie spowodowały, że w 2018 roku rodziny ofiar zadecydowały o wniesieniu pozwów cywilnych oraz indywidualnych roszczeń przeciwko niemu w Teksasie oraz w Connecticut. Dwa najważniejsze orzeczenia w tych stanach zapadły w 2022 roku. Na ich skutek została uznana odpowiedzialność internetowego twórcy za zniesławienie (ang. *defamation*) oraz wyrządzenie szkody emocjonalnej. Obciążono go obowiązkiem wypłacenia powodom około 1,3–1,5 mld USD (zależnie od sposobu liczenia odszkodowań i korekt procesowych)[36]. Na rozprawie powoływał się na konstytucyjną wolność słowa.

[31] *Sign Stolen from Playground Honoring Sandy Hook Victim, Thief Claims Shooting Was a Hoax: Official*, https://web.archive.org/web/20140603163722/http://www.nbcconnecticut.com/news/local/Sandy-Hook-Playground-Grace-McDonnell-Mystic-Stolen-Sign-Hoax-258463251.html [dostęp: 10.07.2026].

[32] *The father of a Sandy Hook victim says Alex Jones has made his life a 'living hell'*, https://www.npr.org/2022/08/02/1115269280/sandy-hook-alex-jones-trial [dostęp: 14.07.2026].

[33] S. Gaydazhieva, *Sandy Hook Samaritan faces internet harassment*, https://web.archive.org/web/20130118184608/http://www.neurope.eu/article/sandy-hook-samaritan-faces-internet-harassment [dostęp: 6.07.2026].

[34] H. Yan, *The father of a Sandy Hook victim dies from an apparent suicide*, https://edition.cnn.com/2019/03/25/us/sandy-hook-victim-father-jeremy-richman-suicide [dostęp: 14.07.2026].

[35] Poza prowadzeniem kanału InfoWars zajmował się także sprzedażą suplementów, „specjalnej" pasty do zębów, jodyny czy kamizelek kuloodpornych.

[36] J. Queen, *Alex Jones ordered to pay $473 million in punitive damages in Sandy Hook defamation case*, https://jp.reuters.com/article/world/alex-jones-ordered-to-pay-473-million-in-punitive-damages-in-sandy-hook-defamat-idUSKBN2S022H/ [dostęp: 5.07.2026].

Mimo że Jones ostatecznie przyznał, że strzelanina w Newtown faktycznie miała miejsce, na sali sądowej odmówił przeproszenia ofiar i twierdził, że sam jest w tej sprawie prześladowany politycznie oraz że „zaszufladkowano go jako kogoś, kto biega i gada o Sandy Hook, zarabia na Sandy Hook, jest tym serialem zafascynowany”[37]. Dotychczas zasądzone kwoty nie zostały w pełni wypłacone rodzinom ofiar, a jego sprawy sądowe wkroczyły w fazę długofalowej batalii prawnej o ochronę majątku. Całość procesu dodatkowo skomplikowało ogłoszenie przez Jonesa upadłości konsumenckiej pod koniec 2022 roku[38]. Zasądzone kary finansowe mają w założeniu wyznaczać standard odpowiedzialności prawnej i działać odstraszająco na innych potencjalnych twórców i propagatorów dezinformacji. Jednak, mimo wyroku, Jones w oczach wielu ludzi o podobnym światopoglądzie został uznany za swego rodzaju bohatera, walczącego z tak zwanym *deep state*.

Choć jego procesy nie zmieniły stanowych praw w zakresie szerzenia dezinformacji, to pokazały, że osoby publiczne są odpowiedzialne za promowane w swoich kanałach treści. Jego działalność internetowa toczyła się bez większych przeszkód aż do 2018 roku, kiedy to został zablokowany na portalu Facebook, Instagram, You Tube, Apple, Twitter (obecnie X)[39]. Na tym ostatnim medium został przywrócony w 2023 roku przez właściciela X, Elona Muska[40].

W związku z tą sprawą miały miejsce także inne postępowania sądowe. Warto w tym miejscu przywołać niespotykane do tej pory porozumienie opiewające na 73 miliony dolarów, zawarte między rodzinami ofiar a firmą Remington Arms Co., producentem karabinu Bushmaster AR-15, którego użył Adam Lanza. Na mocy ugody czterech ubezpieczycieli Remingtona zobowiązało się do wypłaty rodzinom ofiar łącznie 73 milionów dolarów, czyli pełnej kwoty dostępnego pokrycia ubezpieczeniowego. Rodziny zarzucały producentowi prowadzenie niedopuszczalnej i nieodpowiedzialnej kampanii marketingowej tego rodzaju broni, skierowanej m.in. do młodych ludzi.

[37] *Alex Jones concedes that the Sandy Hook attack was '100% real'*, https://www.npr.org/2022/08/03/1115414563/alex-jones-sandy-hook-case [dostęp: 5.07.2026].

[38] A. Faguy, *US Supreme Court rejects Alex Jones appeal in Sandy Hook shooting case*, https://www.bbc.com/news/articles/c5ypjjxd40qo [dostęp: 5.07.2026].

[39] C. Duffy, *'The people have spoken': Elon Musk restores the X account of conspiracy theorist Alex Jones after poll*, https://edition.cnn.com/2023/12/09/business/alex-jones-restored-x-elon-musk-poll/index.html [dostęp: 5.07.2026].

[40] *Promotor teorii spiskowych Alex Jones wraca na X. Musk przywrócił konto*, https://cyberdefence24.pl/social-media/promotor-teorii-spiskowych-alex-jones-wraca-na-x-musk-przywrocil-konto [dostęp: 5.07.2026].

Podsumowanie

Historię Sandy Hook należy uznać za moment przełomowy w kontekście szkolnych strzelanin ze względu na ówczesny rozwój mediów społecznościowych, występowanie politycznych podziałów czy ciągłe debaty w zakresie dostępności do broni palnej, na co wskazuje Elizabeth Williamson[41]. Wyroki w sprawach związanych z tą tragedią mogłyby stanowić istotny precedens w kontekście rozpowszechniania fałszywych treści w środowisku medialnym, pokazując, że żaden twórca nie jest bezkarny, jeżeli dochodzi do nieustannego przekraczania granic dopuszczalnej ekspresji oraz do wyrządzania realnych szkód wobec konkretnych osób. Jednak wciąż nie udało się wyegzekwować kwot przyznanych rodzinom ofiar, a Alex Jones dalej może publikować swoje treści.

Jak pokazuje ten przypadek, kryzys nie kończy się wraz z aktem przemocy, zwłaszcza dla rodzin i bliskich ofiar. Brak zaufania do mediów, polityków oraz służb, zachęcanie do „alternatywnego myślenia", łatwość w rozprzestrzenianiu negatywnych treści w domenie online stanowią współczesną rzeczywistość. Nie ma możliwości zredukowania liczby ataków aktywnych strzelców do zera, tak samo jak nie jest możliwe pełne zlikwidowanie szerzących się dezinformacji i spisków, co nie oznacza, że nie należy podejmować żadnych działań. Wśród zalecanych rekomendacji w tym zakresie znajduje się kładzenie nacisku na społeczną odpowiedzialność firm i platform, które mogą ograniczać zasięgi osób szerzących szkodliwe treści, a także wyciąganie nieuchronnych konsekwencji prawnych czy szeroko zakrojoną edukację, zwracającą uwagę na rozpoznawanie i nierozpowszechnianie fałszywych treści.

Bibliografia

References

Active shooter incidents in the U.S. have declined in recent years, http://pewresearch.org/chart/active-shooter-incidents-in-the-u-s-have-declined-in-recent-years/ [dostęp: 6.07.2026].

Active Shooter Incidents in the United States in 2024, https://www.fbi.gov/file-repository/reports-and-publications/2024-active-shooter-report/view [dostęp: 6.07.2026].

Active Shooter Incidents in the United States in 2024, https://www.fbi.gov/file-repository/reports-and-publications/2024-active-shooter-report/view [dostęp: 13.07.2026].

After Action. Report Of The Connecticut State Police – Newtown Shooting Incident 12-14-2012, https://www.policinginstitute.org/wp-content/uploads/2018/01/csp_aar.pdf [dostęp: 1.07.2026].

Alex Jones concedes that the Sandy Hook attack was '100% real', https://www.npr.org/2022/08/03/1115414563/alex-jones-sandy-hook-case [dostęp: 5.07.2026].

[41] *The Sandy Hook shooting and how conspiracy theories affect national security – „Intelligence Matters"*, https://www.cbsnews.com/news/sandy-hook-conspiracy-theories-national-security-intelligence-matters/ [dostęp: 7.07.2026].

Amrozy K., *Zabezpieczenie placówek oświatowych przed aktywnym zabójcą na przykładzie Stanów Zjednoczonych Ameryki. Dobre praktyki i rekomendacje*, „Terroryzm – studia, analizy, prewencja" 2024, nr 6.

Cacciatorea J., Kurkerb S.F., *Primary victims of the Sandy Hook Murders: „I usually cry when I say 26"*, „Children and Youth Services Review" 2020, t. 116.

Celock J., *Orly Taitz Blames Sandy Hook Massacre On Obama*, https://web.archive.org/web/20140912204403/http://www.huffingtonpost.com/2012/12/18/orly-taitz-sandy-hook-obama_n_2325671.html [dostęp: 15.07.2026].

Comer B.P., *Definitional Discrepancies: Defining 'School Shootings' and Other Incidents of Gunfire Affecting Schools*, „Social Sciences" 2024, t. 13, nr 6, art. 316.

Connecticut Police Chiefs Association, *Newton Police Response to the Sandy Hook Elementary School Shooting*, https://portal.ct.gov/-/media/Malloy-Archive/Sandy-Hook-Advisory-Commission/SHACDoc20131220CTPoliceChiefsAssocreport.pdf?sc_lang=en&hash=030F9F6751F1D22B8626131F01700D87 [dostęp: 1.07.2026].

Cooper A., *Six more Sandy Hook families sue broadcaster Alex Jones*, https://web.archive.org/web/20180621194151/https://www.cnn.com/2018/05/23/us/alex-jones-sandy-hook-suit/index.html [dostęp: 10.07.2026].

Duffy C., *'The people have spoken': Elon Musk restores the X account of conspiracy theorist Alex Jones after poll*, https://edition.cnn.com/2023/12/09/business/alex-jones-restored-x-elon-musk-poll/index.html [dostęp: 5.07.2026].

Faguy A., *US Supreme Court rejects Alex Jones appeal in Sandy Hook shooting case*, https://www.bbc.com/news/articles/c5ypjjxd40qo [dostęp: 5.07.2026].

Final Report of the Sandy Hook Advisory Commission, https://www.fbi.gov/file-repository/reports-and-publications/sandy-hook-advisory-commission-final-report.pdf/view [dostęp: 1.07.2026].

Gaydazhieva S., *Sandy Hook Samaritan faces internet harassment*, https://web.archive.org/web/20130118184608/http://www.neurope.eu/article/sandy-hook-samaritan-faces-internet-harassment [dostęp: 6.07.2026].

How Many School Shootings? All Incidents From 1966-Present, https://k12ssdb.org/all-shootings [dostęp: 10.07.2026].

McCarson M., *Newtown Connecticut Elementary Shooting Is A Staged False Flag Against Gun Owners and Preppers*, https://web.archive.org/web/20130105071947/http://www.infosalvo.com/usnews/newton-connecticut-elementary-shooting-is-a-staged-false-flag/ [dostęp: 15.07.2026].

Methodology for Collecting School Shooting Data, https://k12ssdb.org/methodology-1 [dostęp: 10.07.2026].

O'Connor D., Lewis Jr. R.H., Jacome Jr. T., Joseph B., Magnotti L.J., *Dissecting the numbers: A detailed analysis of 23 years of mass shootings across the United States*, „The American Journal of Surgery" 2025, t. 250.

Peterson J.K., Densley J.A., Hauf M., Moldenhauer J., *Epidemiology of Mass Shootings in the United States*, „Annual Review of Clinical Psychology" 2024, nr 20.

President Obama Speaks on the Shooting in Connecticut, https://obamawhitehouse.archives.gov/blog/2012/12/14/president-obama-speaks-shooting-connecticut [dostęp: 5.07.2026].

Promotor teorii spiskowych Alex Jones wraca na X. Musk przywrócił konto, https://cyberdefence24.pl/social-media/promotor-teorii-spiskowych-alex-jones-wraca-na-x-musk-przywrocil-konto [dostęp: 5.07.2026].

Queen J., *Alex Jones ordered to pay $473 million in punitive damages in Sandy Hook defamation case*, https://jp.reuters.com/article/world/alex-jones-ordered-to-pay-473-million-in-punitive-damages-in-sandy-hook-defamat-idUSKBN2S022H/ [dostęp: 5.07.2026].

Report of the State's Attorney for the Judicial District of Danbury on the Shootings at Sandy Hook Elementary School and 36 Yogananda Street, Newtown, Connecticut on December 14, 2012, https://portal.ct.gov/dcj/latest-news/sandy-hook-investigation/danbury-states-attorney-releases-report-on-sandy-hook-investigation?language=en_US [dostęp: 1.07.2026].

Sandy Hook Elementary School Shooting Reports, https://web.archive.org/web/20131228025247/http://cspsandyhookreport.ct.gov/ [dostęp: 1.07.2026].

Sandy Hook Promise, https://www.sandyhookpromise.org/?_ga=2.4068214.711898740.1783237741-410879852.1783237741 [dostęp: 14.07.2026].

School Shootings Over Time: Incidents, Injuries, and Deaths, https://www.edweek.org/leadership/school-shootings-over-time-incidents-injuries-and-deaths [dostęp: 6.07.2026].

Sellnow T.L., Parrish A., Semenas L., *From Hoax as Crisis to Crisis as Hoax: Fake News and Information Disorder as Disruptions to the Discourse of Renewal*, „Journal Of International Crisis And Risk Communication Research" 2019, t. 2, nr 1.

Shooting At Sandy Hook Elementary School. Report Of The Office Of The Child Advocate, https://portal.ct.gov/-/media/OCA/SandyHook11212014pdf.pdf [dostęp: 1.07.2026].

Sign Stolen from Playground Honoring Sandy Hook Victim, Thief Claims Shooting Was a Hoax: Official, https://web.archive.org/web/20140603163722/http://www.nbcconnecticut.com/news/local/Sandy-Hook-Playground-Grace-McDonnell-Mystic-Stolen-Sign-Hoax-258463251.html [dostęp: 10.07.2026].

Słabisz A., *Miliony dla rodzin ofiar strzelaniny od producenta broni. Pierwszy taki przypadek*, https://www.rp.pl/spoleczenstwo/art35697361-miliony-dla-rodzin-ofiar-strzelaniny-od-producenta-broni-pierwszy-taki-przypadek [dostęp: 5.07.2026].

The Claim That Sandy Hook Was a Hoax — and the Facts That Disprove It, https://violencepreventionhotline.org/article/sandy-hook-hoax/ [dostęp: 10.07.2026].

The father of a Sandy Hook victim says Alex Jones has made his life a 'living hell', https://www.npr.org/2022/08/02/1115269280/sandy-hook-alex-jones-trial [dostęp: 14.07.2026].

The Sandy Hook shooting and how conspiracy theories affect national security – „Intelligence Matters", https://www.cbsnews.com/news/sandy-hook-conspiracy-theories-national-security-intelligence-matters/ [dostęp: 07.07.2026].

White D., *Professor Faces Firing Over Belief Sandy Hook Was a Hoax*, https://time.com/4154613/professor-faces-firing-over-belief-sandy-hook-was-a-hoax/ [dostęp: 10.07.2026].

Yan H., *The father of a Sandy Hook victim dies from an apparent suicide*, https://edition.cnn.com/2019/03/25/us/sandy-hook-victim-father-jeremy-richman-suicide [dostęp: 14.07.2026].